

Sfântul Teofan Zăvorâtul

„Deșteaptă-te,
cel ce dormi”

*Trezirea omului
din somnul păcatului*

Traducere din limba rusă:

diac. Denis Chiriac

EDITURA EGUMENITĂ

2022

Cuprins

Cuvânt înainte. Somnul păcatului	5
Deșteaptă-te cel ce dormi	15
Hristos cheamă la sine sufletul păcătos	19
Să ne cercetăm sufletul	21
Importanța Sfântului Botez	24
Lepădările și făgăduințele de la Botez	25
Starea creștinului care a păcătuț	28
Lumea păcatului	31
Adevărata pocăință	34
Gândul la moarte	36
Taina morții	38
Înfrișătoarea Judecată a lui Hristos	42
Răsplata lui Dumnezeu	45
Despre veșnicie	48
Prima lucrare creștină	50
Preîntâmpinările lui Dumnezeu	53
Chinurile și viața veșnică	57
Pilde care ne îndeamnă la pocăință	62
Cât de mare rău este păcatul	78
Mânia lui Dumnezeu împotriva păcatului	89
Sensul anatemei bisericesti	93
Să nu deznădăjduim	100
Trezirea din somnul păcatului	102

Cum cheamă Dumnezeu păcătoșii la pocăință?	105
Ce este pocăința?	122
Durerea duhovnicească și îndurarea lui Dumnezeu	126
Pacea falsă și pocăința desăvârșită	133
Crucea exterioară și puterea ei mântuitoare	135
Crucea interioară și „agonia” despătimirii	142
Crucea predării în voia lui Dumnezeu	147
Cum să moștenim viața de veci	153
Scopul final al nevoinței	157
Călătoria spre cer	163
Viața în Hristos	169
Pe drumul Împărăției	174
Pravila de rugăciune	178
Memorarea psalmilor	180
Risipirea gândurilor în timpul rugăciunii	182
Lucrarea harului lui Dumnezeu	185
Vrăjmașii nevăzuți ai mântuirii	190
Ruperea lanțurilor iubirii de sine	192
Ruperea lanțurilor lumii	196
Ruperea lanțurilor diavolului	201
Puterea cuvântului lui Dumnezeu	203
Creștinul – miresma prezenței lui Hristos	210
Trăsătura esențială a vieții creștine	212

Deșteaptă-te, cel ce dormi

Există momente în care omul leneș este îndemnat și i se spune: „Scoală-te, e timpul să mergi la muncă!”. Tot astfel, puterea mântuitoare a harului lui Dumnezeu îl trezește pe creștinul leneș și nepăsător față de mântuirea sa: „Scoală-te și du-te la lucrarea la care te-a chemat Domnul”. Orice păcătos, care este nepăsător și nu se pocăiește, „doarme” și nu lucrează în via Domnului cu frică și cutremur (Filipeni 3, 12; Matei 20, 1; 21, 33).

Acolo se află desfrânatul și adulterinul; hoțul, prădătorul și tâlharul; cel rău și omul plin de ură; calomniatorul, batjocoritorul, abuzatorul și denigratorul aproapelui său; cel care își folosește limba ca armă împotriva aproapelui; bețivul și neînfrânatul. Într-un cuvânt, se află orice păcătos care nu se pocăiește. La un astfel de om vine harul lui Dumnezeu, îl lovește și îi spune: „Scoală-te! Este timpul să mergem la lucrarea Domnului, este timpul să ne pocăim, este timpul să lucrăm pentru mântuire. Ridică-te! Timpul trece și nu se va mai întoarce; viața ta se va scurta, moartea va veni fără veste; satana, ca un hoț viclean, îți fură mântuirea. Scoală-te și scutură-ți somnul de pe pleoape. *Deșteaptă-te, cel ce dormi, și te scoală din morți și te va lumina Hristos* (Efeseni 5, 14). Ridică-te! Dumnezeu, ca un Tată bun și milostiv, te așteaptă ca pe un fiu risipitor. *Dacă vă întoarceți și sunteți în bună pace, vă veți izbăvi* (Isaia 30, 15). Ridică-te! Hristos Domnul a suferit și a murit pentru tine; sângele lui Hristos pentru

tine a fost vărsat. Nu cu argint sau cu aur, nu cu alt preț, ci cu cel mai nobil sânge, al lui Hristos, s-a dobândit mântuirea pentru tine. Vrei să pierzi o comoară atât de prețioasă din cauza neglijenței și să cazi în mâna diavolului și în chinul veșnic, de care Hristos, prin sângele Său, te-a izbăvit? Înțelege, că moartea și sângele lui Hristos nu îl ajută pe păcătosul nepocăit, ci este un remediu pentru cel bolnav, dacă acesta nu se neglijează pe sine.

Ridică-te! Iată, Domnul amenință cu judecata împotriva celor răi și nepăsători. Nu cumva să vină răsplătirea și asupra ta. *Dacă se vor strecura în locuința morților, de acolo mâna Mea îi va apuca, și de se vor sui în cer, îi voi da jos de acolo; dacă se vor ascunde pe vârful Carmelului, și acolo îi voi prinde și îi voi apuca; de se vor ascunde dinaintea ochilor Mei în fundul mării, voi da poruncă șarpelui și îi va mușca. În robie de se vor duce înaintea vrăjmașilor lor, și acolo voi da poruncă și sabia îi va ucide, căci ochii Mei Eu îi ațintesc spre rău, iar nu spre bine!* (Amos 9, 2-4).

De nu vă veți întoarce, sabia Sa o va luci, arcul Său l-a încordat și l-a pregătit și în el a gătit unelte de moarte; săgețile Lui pentru cei ce ard le-a lucrat (Psalmul 7, 12-13). *Sângele lor vărsat va fi ca pulberea și trupurile lor ca gunoii. Nici aurul, nici argintul nu vor putea să-i izbăvească în ziua mâniei Domnului, căci tot pământul va fi mistuit de focul mâniei Lui* (Sofonie 1, 17-18). Biet om, pocăiește-te, ca să scapi de pedeapsa lui Dumnezeu. Răsplata lui Dumnezeu nu este o vorbă deșartă, ci se va împlini dacă păcătoșii nu se pocăiesc. Ridică-te, dar! Moartea se apropie și vine la tine ca un mesager iute. Este mai aproape de tine astăzi, decât a fost ieri și alaltăieri.

În ceea ce te prinde, în aceea te va trimite din această lume. Ferește-te, dar, ca nu cumva să te găsească în lipsă de pocăință și în nedreptate. Ea vine ca un hoț, fără de veste, și îi răpește pe oameni, atunci când aceștia nu veghează.

Ai grijă, dar, și așteaptă clipa morții în fiecare zi și ceas. De te vei trezi, veghează și rămâi așa cum vei fi în ceasul morții. Amintește-ți! Unde sunt cei care au trăit în păcate, în lux și în plăcerile lumii, în cinste, slavă și bogăție? Ei sunt morți și plăcerile lor au plecat de la ei; sunt la locurile lor, așteptând judecarea lumii de către Hristos. Ridică-te! Iată, Domnul Hristos vine și va chema pe toți la judecata Sa, *ca să ia fiecare după cele ce a făcut prin trup, ori bine, ori rău* (II Corinteni 5, 10). Și tu vei fi chemat la judecata aceea și vei da răspuns pentru orice faptă, cuvânt și gând nelegiuit. Atunci tot poporul va fi împărțit în două: unii vor sta de-a dreapta Judecătorului, iar alții de-a stânga. Primii, vor auzi de la Judecătorul Cel drept: *Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți Împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii*. Ceilalți: *Duceți-vă de la Mine, blestemăților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui* (Matei 25, 34-41).

Fericiți vor fi cei care vor auzi: *Veniți!* Vai va fi de cei care vor auzi: *Duceți-vă de la Mine!* Ridică-te, sărman păcătos! Cu frică și cutremur lucrează la mântuirea ta, ca să fii numărat printre cei binecuvântați. Ridică-te! Pe păcătosul nepăsător și nepocăit îl așteaptă chinul veșnic! La ce te poți aștepta, dacă nu te ridici și nu te pocăiești cu părere de rău din inimă? Oricui se pocăiește acum, i se făgăduiește și i se dăruiește mila lui Dumnezeu.

Atunci va înceta orice milă; atunci se va auzi doar cuvântul: *Fiule, adu-ți aminte că ai primit cele bune ale tale în viața ta* (Luca 16, 25)! Și tu vei auzi cuvântul acesta! Vei suferi și vei muri veșnic; vei arde și nu te vei mistui niciodată; vei gusta chinurile morții veșnice. Focul, care te va chinui, nu va înceta și viermele, care te va roade, nu va muri, decât dacă te pocăiești acum.

Scoală-te! Pocăiește-te și întoarce-te la Domnul Dumnezeuul tău, cu tânguire și lacrimi, ca să aibă milă de tine, ca să nu cazi în răul acesta nesfârșit. Ridică-te! Iată, că celor drepti, sfinților și tuturor păcătoșilor, care se pocăiesc din inimă, Dumnezeu le promite viața, bucuria și fericirea veșnică. Ei vor fi cu Dumnezeu pentru totdeauna, Îl vor vedea față către față și se vor bucura de El pururea, ca de o băutură dulce. Vor fi mângâiați, se vor bucura și se vor veseli neîncetat; vor domni ca niște regi și domni pentru totdeauna.

În această viață veșnică nu va intra niciun păcătos, dacă nu se va spăla și curăți prin zdrobirea inimii și prin lacrimi fierbinți, dacă nu își vor spăla veșmintele lor și nu și le vor face albe în sângele Mielului (cf. Apocalipsa 7, 14). *Afară căinii și vrăjitorii și desfrânații și ucigașii și închinătorii la idoli și toți cei ce lucrează și iubesc minciuna!* (Apocalipsa 22, 15). Scoală-te, așadar, și pocăiește-te și lucrează pentru mântuirea ta, ca să nu pierzi această fericire.

O, de l-ați auzi glasul care zice: „Să nu vă învârtoșați inimile voastre, ca în timpul cercetării, ca în ziua ispitirii în pustiu, unde M-au ispitit părinții voștri, M-au ispitit și au văzut lucrurile Mele. Patruzeci de ani am urât neamul acesta și am zis: Pururea rătăcesc cu inima. Și ei n-au cunoscut căile Mele, că M-am jurat întru mânia Mea: Nu vor intra

întru odihna Mea.” (Psalmul 94, 8-12). Vă îndemnăm să nu primiți în zadar harul lui Dumnezeu; căci zice: „La vreme potrivită te-am ascultat și în ziua mântuirii te-am ajutat”; iată acum vreme potrivită, iată acum ziua mântuirii (II Corinteni 6, 1-2)”.

Hristos cheamă la Sine sufletul păcătos

De ce m-ai părăsit, omule? De ce te-ai îndepărtat de Cel ce te-a iubit? De ce te-ai întors din nou la dușmanul Meu? Adu-ți aminte că, pentru tine, M-am coborât din ceruri. Amintește-ți că, pentru tine, M-am întrupat. Nu uita că, pentru tine, M-am născut din Fecioară. Amintește-ți că, de dragul tău, M-am smerit. Nu uita că, de dragul tău, am sărăcit. Adu-ți aminte că, pentru tine, am trăit pe pământ. Nu uita că, pentru tine, am suferit prigoane. Amintește-ți că, din cauza ta, am fost prigonit, certat, muștrat, necinstit, rănit, scuipat, biciuit, batjocorit și ocărât. Adu-ți aminte că, pentru tine, am fost socotit cu cei răi. Amintește-ți că, de dragul tău, am murit pe cruce. Nu uita că, de dragul tău, am fost îngropat.

M-am coborât din ceruri, ca să te aduc acolo. M-am umilit, pentru a te ridica. Am sărăcit, ca să te îmbogățesc pe tine. M-am deșertat, ca să Te slăvesc. Am fost rănit, ca să poți fi vindecat. Am murit, pentru ca tu să înviezi. Tu ai păcătuțit, Eu îți iau păcatul. Ești vinovat, iar Eu sunt Cel Care ți-a ispășit vina.

Tu ești datornicul, iar Eu ți-am plătit datoria. Ești condamnat la moarte, iar Eu am murit pentru tine. La aceasta M-a atras dragostea Mea, îndurarea Mea. Nu aș putea îndura să fii într-o asemenea mizerie. Disprețuiești tu dragostea Mea? În locul iubirii, Îmi răsplătești prin ură. În locul virtuții, tu iubești păcatul. În locul Meu, alegi patimile tale.

De ce nu vrei să vii la Mine? Ce ai găsit dezgustător la Mine? Cauți binele pentru tine însuși? Am toate lucrurile bune. Îți dorești fericire? Am toată fericirea. Vrei frumusețe? Cine este mai frumos decât Mine? Dorești noblețe? Cine este mai nobil decât Fiul lui Dumnezeu și Fecioara Maria? Vrei mărire? Cine este mai slăvit decât Mine? Dacă îți dorești bogății, am tot felul de daruri. Vrei înțelepciune? Eu sunt Înțelepciunea lui Dumnezeu. Ai nevoie de prietenie? Cine este mai bun și mai iubitor decât Mine, Care și-a dat viața pentru toți?

Cauți ajutor? Cine te va ajuta în afară de Mine? Cauți un doctor? Cine te va tămădui, dacă nu Eu? Vrei bucurie? Cine te înveselește, în afară de Mine? Dorești alinare în tristețe? Cine te mângâie, dacă nu Eu? Râvnești odihna? În Mine vei găsi odihnă sufletului tău. Cauți pacea? Eu sunt Pacea sufletului. Cauți viața? Eu am izvorul vieții voastre. Dorești lumina? Eu sunt Lumina lumii. De cauți adevărul, Eu sunt Adevărul. Cauți calea? Eu sunt Calea. Dacă ai nevoie de un îndrumător spre cer, Eu sunt Povățuitorul cel credincios.

De ce nu vrei să vii la Mine? Nu îndrăznești? Pentru cine este mai de folos apropierea? Ți-e teamă să întrebi? Pe cine am alungat de la Mine? Te îndepărtează păcatele tale? Am murit pentru păcătoși. Te deranjează

mulțimea greșelilor tale? Eu am milă nemăsurată. *Veniți la Mine, toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi* (Matei 11, 28).

Să ne cercetăm sufletul

C*ercetați-vă pe voi înșivă dacă sunteți în credință; încercați-vă pe voi înșivă* (II Corinteni 13, 5). Slavă Domnului! Cu toții ne numim creștini și mărturisim pe Unicul Dumnezeu Treimic, Dumnezeu Cel viu și nemuritor. Cu toții am fost botezați în numele Sfintei și Adevăratei Treimi, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Cu toții credem în Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care a fost răstignit și a înviat din morți; ca semn al acestui fapt, ne facem Sfânta Cruce.

Cu toții intrăm în sfânta biserică și ne rugăm, invocăm, cântăm și laudăm sfântul nume al lui Dumnezeu. Cu toții ascultăm sfântul cuvânt al lui Dumnezeu, ne împărtășim din Sfintele și Dătătoarele de Viață Taine ale lui Hristos și suntem chemați la viața veșnică și la Împărăția Cerească și spunem în Simbolul Credinței: „Aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie”. Slavă lui Dumnezeu pentru toate acestea, și nu numai!

Tainele creștinismului sunt, într-adevăr, mari și slăvite; este mare și de cinste lucru să fii creștin. Dar ne examinăm și ne testăm pe noi înșine, dacă suntem cu adevărat creștini, precum spun Apostolii: *Cercetați-vă pe voi înșivă dacă sunteți în credință* (II Corinteni 13, 5)?

Arătăm semne de creștinism, așa cum am menționat mai sus, dar trăim un creștinism autentic? Tot ceea ce este la exterior, fără un fond interior, nu are valoare. Iar semnele exterioare, fără adevărul însuși, sunt minciună și ipocrizie.

Cu toți ne laudăm cu credința noastră, dar săvârșim fapte conforme cu aceasta, precum zice Apostolul către toți: *Arată-mi credința ta fără fapte* (Iacov 2, 18)? Suntem numiți creștini de către Hristos (Hristos nu ne-a numit așa, El nu a folosit cuvântul *creștin*), dar ne-am răstignit noi trupul cu patimile și poftele, așa cum li se cade creștinilor, care cred în Hristos Cel răstignit, după cum observă Apostolul: *Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftele* (Galateni 5, 24)?

Credem în Evanghelie, dar trăim noi în mod demn de ea? Mărturisim și invocăm pe adevăratul Dumnezeu, dar Îi mulțumim cu credință și împlinim cu o conștiință curată ceea ce ne cere? Ascultăm cuvântul sfânt al lui Dumnezeu, dar ne schimbăm pe noi înșine, după poruncile Lui? Ne împărtășim cu Sfintele și Dătătoarele de viață Taine ale lui Hristos, dar suntem noi reînnoiți prin Sfânta Împărtășanie și reușim să devenim oameni înduhovniciți?

Să examinăm aceste lucruri, și pe altele, și să ne cercetăm pe noi înșine. Cum trăim, cum ne comportăm, cum gândim, cum vorbim, cum ne întoarcem inima către Domnul, Care vede totul, și cum ne purtăm unii cu alții? Și astfel, după ce ne-am cercetat, să ne schimbăm, ca să fim creștini nu numai cu numele, ci și în adevăr. Am devenit creștini prin harul lui Dumnezeu, așadar să ne străduim a trăi un creștinism veritabil.

Am fost botezați în numele Dumnezeului Treimic și am primit darul sfințeniei și al îndreptării – să ne străduim să păstrăm această comoară cerească până la sfârșit.

Să credem în Iisus Hristos Cel răstignit, să ne străduim prin credință a ne lua Crucea, să îi pășim pe urme și să Îl urmăm. Îl mărturisim și Îl invocăm pe Dumnezeu ceresc, așadar să ne străduim a-I mulțumi prin fapte potrivite. Dacă ascultăm cuvântul lui Dumnezeu, să facem efortul de a trăi așa cum ne învață El. Așteptăm învierea morților și viața veacului ce va să fie? Să umblăm în această lume în chip vrednic de învierea morților și de viața veacului viitor. Să ne depărtăm de deșertăciunile acestei lumi și să tindem la lucrurile bune, care sunt veșnice.

Să ne împărtășim din sfânta și cereasca hrană a Tainelor lui Hristos. Să căutăm ca, această pâine cerească și dătătoare de viață, să ne aducă în suflet sfințire, luminare, înnoire, bucurie și mângâiere. Atunci credința noastră se va manifesta prin fapte, astfel încât, nu doar cu numele, ci și cu fapta vom fi creștini. *Dumnezeule, milostivește-Te spre noi și ne binecuvântează, luminează fața Ta spre noi și ne miluiește!* (ecfonis din slujba Laudelor bisericesti), *ca să cunoaștem pe pământ calea Ta, în toate neamurile mântuirea Ta* (Psalmul 66, 2).